

ПРОТИСТОЯННЯ МІЖ КИТАЄМ І В'ЄТНАМОМ У ПІВДЕННОКИТАЙСЬКОМУ МОРІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ

THE CONFRONTATION BETWEEN CHINA AND VIETNAM IN THE SOUTH CHINA SEA: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT SCENARIOS

Ржевська Н.Ф.,

*доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій
Державного університету «Київський авіаційний інститут»*

Шаліт В.С.,

*аспірант кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій
Державного університету «Київський авіаційний інститут»*

У статті досліджено протистояння між Китаєм та В'єтнамом у Південнокитайському морі, що, беззаперечно, є одним із ключових осередків геополітичної напруги в Азійсько-Тихоокеанському регіоні. Основна увага зосереджена на аналізі територіального спору за архіпелаги Спратлі та Парасельські острови, а також на політичних, економічних і безпекових наслідках цього конфлікту. Розкрито історичні передумови конфлікту та представлено стратегічні та економічні інтереси обох сторін, а також форми прояву сучасного суперництва. Особлива увага приділена міжнародно-правовим аспектам та геополітичному контексту. Стаття наголошує, що суперечка є багатоаспектною, де поєднуються питання суверенітету, ресурсів і національної гідності. Конфлікт по-особливому загострюється на тлі зростаючої активності Китаю, який реалізує стратегію територіальної експансії, посилення військової присутності та правового контролю над спірними акваторіями. Претензії Китаю на майже всю акваторію, закріплені концепцією так званої «лінії дев'яти пунктирів», створюють прямі загрози суверенітету прибережних держав і порушують принципи міжнародного права, зокрема Конвенції ООН з морського права. Особливу увагу приділено викликам, що постають перед обома державами, включно з екологічними наслідками освоєння морських ресурсів, загрозами морській безпеці та втягуванням третіх сторін (зокрема США, Японії та країн ASEAN) у регіональні процеси. Зроблено спробу ґрунтовного висвітлення перспектив мирного врегулювання конфлікту, з огляду на сучасні ініціативи з морської дипломатії, потенціал для двосторонніх домовленостей та роль міжнародного права. Дослідження спрямована на глибоке розуміння багатогранності китайсько-в'єтнамського протистояння у Південнокитайському морі, його стратегічне значення для глобального балансу сил, а також пошук можливостей для зниження напруженості з допомогою міжнародної співпраці та правових механізмів.

Ключові слова: Китай, В'єтнам, Південнокитайське море, Спратлі та Парасельські острови, китайсько-в'єтнамське протистояння, глобальний баланс сил, міжнародна співпраця, система міжнародної безпеки.

The article explores the confrontation between China and Vietnam in the South China Sea, which is undoubtedly one of the key centers of geopolitical tension in the Asia-Pacific region. The main attention is focused on the analysis of the territorial dispute over the Spratly and Paracel Islands, as well as on the political, economic, and security consequences of this conflict. The historical prerequisites of the conflict are revealed, and the strategic and economic interests of both sides are presented, as well as the forms of manifestation of modern rivalry. Particular attention is given to international legal aspects and the geopolitical context. The article emphasizes that the dispute is multifaceted, combining issues of sovereignty, resources, and national dignity. The conflict is especially exacerbated against the background of China's growing activity, which is implementing a strategy of territorial expansion, strengthening military presence, and legal control over disputed waters. China's claims to almost the entire sea area, enshrined in the concept of the so-called "nine-dash line," create direct threats to the sovereignty of coastal states and violate the principles of international law, in particular the UN Convention on the Law of the Sea. Special attention is given to the challenges faced by both states, including the environmental consequences of marine resource development, threats to maritime security, and the involvement of third parties (in particular the USA, Japan, and ASEAN countries) in regional processes. An attempt is made to thoroughly highlight the prospects for peaceful resolution of the conflict, in view of current maritime diplomacy initiatives, the potential for bilateral agreements, and the role of international law. The research is aimed at a deep understanding of the multifaceted nature of the Chinese-Vietnamese confrontation in the South China Sea, its strategic significance for the global balance of power, as well as the search for opportunities to reduce tension through international cooperation and legal mechanisms.

Key words: China, Vietnam, South China Sea, Spratly and Paracel Islands, Chinese-Vietnamese confrontation, global balance of power, international cooperation, international security system.

Постановка проблеми. Нині одним із важливих питань сучасної системи міжнародних відносин є територіальні суперечки в Південнокитайському морі, які перебувають у площині

не лише регіональних, а й глобальних інтересів. Слід відзначити, що Південнокитайське море – не лише стратегічно важливий морський шлях, яким щорічно транспортують понад третину світової

морської торгівлі, а й – один із регіонів геополітичного протистояння. Саме тут, на тлі посилення глобального суперництва та боротьби за ресурси, розгортається багаторівневе протистояння між Китаєм і В'єтнамом. Це той випадок, коли маємо не лише територіальний конфлікт, а й – протистояння сторичного спадку, політичних амбіцій і стратегічного мислення.

Цей конфлікт, по-особливому, загострює та підживлює постійно зростаюча активність Китаю, який реалізує стратегію територіальної експансії, посилює військову присутність та встановлює правовий контроль над спірними акваторіями. Претензії Китаю майже на всю акваторію, ґрунтуються на концепції, так званої, «лінії дев'яти пунктирів», що створює прямі загрози суверенітету прибережних держав і порушує принципи міжнародного права та Конвенції ООН з морського права, зокрема.

У центрі цього конфлікту, першим, хто бореться за дотримання норм і принципів міжнародного права, є В'єтнам, як один із найбільш активних учасників протистояння китайській експансії в акваторії, що має надзвичайно важливе геополітичне, економічне та стратегічне значення.

У цьому контексті, важливо зазначити, що повномасштабна війна РФ проти України актуалізувала питання дотримання принципів міжнародного права та поваги до суверенітету, саме тому – дослідження аналогічних конфліктів є особливо важливим для українських вчених і практиків. Глибокий аналіз політичних стратегій В'єтнаму дозволяє виявити механізми ефективної зовнішньої політики малих держав у глобалізованому світі та може бути зразковим орієнтиром при розробці національних підходів у схожих ситуаціях.

Таким чином, актуальність проблеми зумовлена геостратегічним значенням Південнокитайського моря, зростанням загроз регіональній стабільності й порушенням норм міжнародного права, а також необхідністю пошуку мирних механізмів вирішення територіальних суперечок між Китаєм і В'єтнамом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження протистояння між Китаєм і В'єтнамом у Південнокитайському морі є предметом активного наукового вивчення як у міжнародних, так і у вітчизняних дослідницьких колах. Останні дослідження щодо протистояння Китаю та В'єтнаму в Південнокитайському морі охоплюють широкий спектр аспектів – історичний, економічний, стратегічний. Чималий внесок у вивчення цієї проблеми зробили Р. Амер, Т. Хай, Х. Нгуєн, В. Лам, Н. Фуонг, К. Тайєр, Я. Сторі, Б. Глейзер, Б. Уомак, Р. Каплан.

Так, Р. Амер, аналізуючи розвиток відносин між Китаєм і В'єтнамом у контексті суперечок у Південнокитайському морі, зосереджується на

механізмах управління конфліктами та напруженістю [1].

Т. Хай досліджує політичні, безпекові та юридичні аспекти позиції В'єтнаму щодо Південнокитайського моря, представляючи еволюцію зовнішньої політики В'єтнаму та його стратегії у відповідь на дії Китаю [2]. Дослідники Х. Нгуєн та В. Лам у своїй праці “Vietnam, Territoriality and the South China Sea: Paracel and Spratly Islands” обґрунтовують претензії В'єтнаму на острови Парасель і Спратлі, використовуючи юридичні та технічні докази [3]. Н. Фуонг аналізує інцидент з нафтовою платформою HD-981 у 2014 р., розглядаючи мотивацію Китаю та реакцію В'єтнаму, що призвело до зміни стратегічного підходу В'єтнаму у відносинах з Китаєм [4].

Експерт із питань безпеки в Південно-Східній Азії, К. Тайєр, активно досліджує політику Китаю та В'єтнаму, зокрема у сфері морської безпеки [5]. Регіональні безпекові питання досліджує Я. Сторі, зокрема спірні території та позиції країн АСЕАН [6]. Б. Глейзер зосереджується на політиці Китаю у сфері морської експансії та її впливу на регіональну безпеку [7].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Вищезначені автори, представляючи різні підходи до аналізу конфлікту між Китаєм і В'єтнамом у Південнокитайському морі, включаючи історичні, юридичні, політичні та безпекові аспекти, дають можливість глибше розуміти цю проблематику та можливості малих і середніх держав у протидії великій державі в умовах критичної нерівності сил, а також виробити практичні рекомендації щодо захисту міжнародного правопорядку. Проте, питання щодо особливостей в'єтнамсько-китайського конфліктного протистояння та сценаріїв його протікання не є достатньо дослідженим.

Саме тому, **метою статті** є встановлення особливостей в'єтнамсько-китайського протистояння в Південнокитайському морі та основних викликів, що постають перед обома сторонами, а також окреслення можливих сценаріїв розвитку подій у майбутньому.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині китайсько-в'єтнамські відносини є химерним поєднанням культурної, ідеологічної та політичної близькості з серйозними протиріччями. Територіальна суперечка між В'єтнамом та КНР у Південнокитайському морі залишається найголовнішою перешкодою у відносинах між ними, оскільки саме це відіграє вирішальну роль у сприйнятті В'єтнамом Китаю, що традиційно бачиться як агресивна та ворожа держава.

Південнокитайське море, де проходять найважливіші судноплавні шляхи, протягом багатьох років залишається однією з найбільш стратегічно важливих і конфліктогенних акваторій у світі.

В останні роки Китай все наполегливіше заявляє про свої багатовікові претензії на спірний регіон, швидко нарощуючи свою військову присутність для їхнього підкріплення [8].

В'єтнам і Китай поєднує багатовікова історія взаємодії, з переважаючим домінуванням Китаю та опором із боку В'єтнаму. Отже, і протистояння між Китаєм і В'єтнамом у Південнокитайському морі має глибоке історичне коріння і набуває нових форм у XXI столітті. Це суперництво, підґрунтям якого є історична розбіжність щодо суверенітету, охоплює територіальні претензії, економічні інтереси, військову присутність і дипломатичні маневри, що й формують динаміку регіональної безпеки та міжнародних відносин [4].

Китай історично розглядав регіон як зону свого впливу, опорою для цього стали давні морські карти й записи династій Мін та Цін. Водночас, В'єтнам надає власні історичні свідчення про адміністративне управління частиною архіпелагів, зокрема за часів династії Нгуєн.

Основним предметом суперечки є Парасельські острови та Спратлі – група коралових островів і рифів. У XIX столітті Франція, яка колонізувала В'єтнам, офіційно включила ці острови до Індокитайського союзу. Після Другої світової війни обидві країни заявили про свої претензії на ці території [3].

Одним із поворотних історичних моментів цього протистояння стала битва за Парасельські острови 19 січня 1974 р., в ході якої китайський флот атакував флот Республіки В'єтнам і захопив архіпелаг. Фактом є те, що до Парасельської битви Міністерство закордонних справ Китаю 11 січня 1974 заявило, що Парасельські острови і острови Спратлі є територіями Китаю, і звинуватило В'єтнам у незаконній окупації цих островів. Згодом В'єтнам відповів декларацією, якою стверджував, що Парасельські острови та острови Спратлі є територіями В'єтнаму, і надалі спростовував звинувачення Китаю. Після об'єднання В'єтнаму, конфлікт спалахнув із новою силою – у 1988 році відбулася сутичка біля рифу Джонсон-Саут. Відтоді відносини між двома країнами щодо морських кордонів залишаються напруженими [9].

Не зважаючи, що і Китай, і В'єтнам декларують комуністичну ідеологію, їхні відносини є далекими від союзницьких. Після збройного конфлікту 1979 року на суходолі (Китайсько-в'єтнамська війна), країни зберігають взаємну недовіру, особливо у сфері безпеки та морської юрисдикції [2].

Нині протистояння між Китаєм і В'єтнамом у Південнокитайському морі набуло складного й багатовекторного характеру. Воно охоплює не лише відкриту боротьбу за територію, а й економічне змагання, інформаційну війну, дипломатичні маневри та демонстрацію сили. Важливо

розуміти, що цей конфлікт є частиною ширшої китайської стратегії посилення контролю над ключовими морськими шляхами в Азійсько-Тихоокеанському регіоні.

Наявність військових сил на островах і зростаюча мілітаризація спірних територій є ще однією визначальною рисою конфлікту, що підвищує ймовірність випадкової ескалації. Зокрема, Китай побудував штучні острови, обладнані злітно-посадковими смугами, радіолокаційними системами та військовими об'єктами (особливо на архіпелазі Спратлі). Ці дії не були проігноровані Ханоем і, як наслідок, призвели до протестів В'єтнаму та епізодичних конфронтацій на морі. Наприклад, у 2014 році розгортання Китаєм нафтової платформи Haiyang Shiyou 981 (HD-981) у водах поблизу Парасельських островів призвело до серйозного морського протистояння з В'єтнамом, що викликало антикитайські заворушення в кількох в'єтнамських містах [9]. Також, В'єтнам у відповідь укріплює свої позиції на кількох островах, хоча його ресурси значно менші за китайські. Така нерівність потенціалів створює ризик військової ескалації.

Загалом у В'єтнамі антикитайські настрої мають глибоке історичне коріння, що сягає опору китайському імперському пануванню. В'єтнамський уряд часто використовує конфлікт для зміцнення легітимності та об'єднання населення, особливо, долаючи внутрішні виклики. Китай також використовує проблему Південнокитайського моря, щоб продемонструвати свою силу та стверджувати свою зростаючу могутність на міжнародній арені.

Дії Китаю в Південнокитайському морі викликають стурбованість не лише В'єтнаму, а й усієї Південно-Східній Азії та за її межами, оскільки потенційно загрожують доступу до життєво важливих морських шляхів, збільшують ризик збройного зіткнення чи кризи на морі та можуть погіршити відносини між Сполученими Штатами та Китаєм [1].

Обидві сторони регулярно звинувачують одна одну у провокаціях. Китай застосовує тактику «сірої зони»: це дії, що не є формально військовими, але порушують морський простір – наприклад, використання риболовецьких флотилій і морської міліції для витіснення в'єтнамських суден. Це дозволяє Китаю уникати відкритої війни, зберігаючи тиск на В'єтнам [4].

Надра Південнокитайського моря, за оцінками геологів, можуть зберігати великі запаси нафти й природного газу. Доступ до цих ресурсів – критично важливий для енергетичної безпеки обох країн. В'єтнам активно співпрацює з іноземними компаніями для розвідки та буріння, чим викликає невдоволення Пекіна, який вимагає припинити «незаконну діяльність».

Очевидним також є те, що боротьба за акваторію моря, за рибні та нафтогазові ресурси формують основне поле конфлікту. Крім того, китайське керівництво постійно наголошує на мирному розв'язанні конфлікту і вказує на те, що сильний Китай повертає собі те, що було втрачено в роки історичної слабкості. Тож перетворення островів і акваторії Південнокитайського моря в невід'ємну частину КНР є, певною мірою, свідченням не лише успіху внутрішньої та зовнішньої політики КНР, а й зростання могутності, політичного впливу та можливостей країни [2].

Зі свого боку В'єтнам прагне стабілізувати відносини з Китаєм, маючи на меті отримання вигоди від економічної співпраці. Водночас, офіційний Ханой, зберігаючи пильність у відносинах з Китаєм, намагається проводити багатосторонню політику захисту своїх інтересів, що включає як нарощування оборонного потенціалу в Південнокитайському морі, так і більш тісне співробітництво з ключовими державами за межами регіону (США, Японія та Індія). Тобто, В'єтнам виступає за багатосторонній підхід до врегулювання конфлікту, тоді як Китай наполягає на двосторонніх переговорах, де він має більше важелів впливу [6].

Протистояння у Південнокитайському морі є не лише регіональним конфліктом – воно має потенціал вийти на глобальний рівень, втягуючи інші держави та загрожуючи міжнародній стабільності. Основні виклики, що постають перед В'єтнамом, Китаєм і світовим співтовариством зводяться до ризику збройного протистояння, порушення принципів міжнародного права, виснаження ресурсів та екологічної катастрофи, створення геополітичної напруги [10].

Хоча обидві сторони намагаються уникнути повномасштабної війни, локальні інциденти, наприклад, тарани суден, блокування доступу до об'єктів, затримання рибалок, можуть швидко перерости у збройний конфлікт.

Важливо зазначити, що В'єтнам рішуче виступає проти морської експансії Китаю та підтримує порядок, заснований на правилах, що ґрунтуються на міжнародному праві. Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права (UNCLOS) є центральною в юридичній аргументації В'єтнаму [11]. Хоча обидві країни підписали UNCLOS, Китай неодноразово відхиляв міжнародні рішення, що оскаржують його претензії (рішення Постійної палати арбітражу 2016 року на користь Філіппін).

Отже, попри наявність Конвенції ООН з морського права (UNCLOS), Китай регулярно ігнорує її положення, висуваючи історичні претензії, зокрема через так звану «дев'ятипунктирну лінію», що визначає зону китайських інтересів

у водах Південнокитайського моря від материкового Китаю та острова Хайнань до узбережжя Малайзії та Брунею. Це є викликом загальноприйнятим правилам морського користування і створює небезпечний прецедент для інших конфліктів у світі.

Інтенсивне рибальство, будівництво штучних островів, буріння свердловин – усе це завдає значної шкоди морському довкіллю. Рифові екосистеми руйнуються, а морські біоресурси виснажуються. Це не лише екологічна, а й економічна загроза, особливо для В'єтнаму, де рибальство є ключовим джерелом доходів для мільйонів людей.

Конфлікт також є ареною суперництва великих держав – США, Японії, Індії, Австралії. Підтримка В'єтнаму з боку цих країн може призвести до ще глибшого розколу та ускладнення геополітичної ситуації й створити багатостороннє протистояння. З іншого боку, тиск Заходу на Китай підвищує його агресивність, що робить ситуацію дедалі менш передбачуваною [1].

Геополітичний аспект китайсько-в'єтнамських відносин виходить далеко за межі проблеми юридичної приналежності островів. Для Китаю В'єтнам є ключовим елементом поясу безпеки і, єдиним конкурентом Пекіна у боротьбі за свої права у Південнокитайському морі, що має спільний сухопутний кордон з Китаєм [5].

Як і В'єтнаму, Китаю вигідно, щоб морські суперечки з Ханоем не виходили за межі морських протиріч, оскільки Китай не має наміру створювати проблеми вздовж свого південного кордону, що могли би давати В'єтнаму привід дозволити позарегіональним впливовим державам створити військові бази на в'єтнамській території. Якщо В'єтнам не перебуває під контролем або не налаштований дружно до Китаю, у Пекіна це викличе чимало стурбованість. Урядові кола В'єтнаму це цілком усвідомлюють і готові до розширення політичного діалогу з впливовими потугами – США, Японією, АСЕАН, ЄС – з метою зміцнення позицій в торгівлі з КНР [12].

В'єтнам чітко усвідомлює, що йому не вдасться уникнути «географічної тиранії» Китаю, але для нього є важливим відчуття того, що за межами їхнього регіону є великий світ, де Китай – не є домінуючою силою. Тому саме цим викликаний інтерес В'єтнаму до багатосторонніх структур та форумів, що дозволяє йому наголосити на власній значущості [5].

Важливо також зазначити, що В'єтнам зіштовхується з низкою викликів при захисті своїх інтересів, куди варто віднести військовий диспаритет, обмеженість ресурсів, дипломатичний тиск, внутрішні настрої. Китай у порівнянні з В'єтнамом має значно потужніші військово-морські сили, що створює дисбаланс у потенціалі сторін. Крім того,

фінансові обмеження ускладнюють модернізацію в'єтнамського флоту та розвиток морської інфраструктури. Китай спроможний використовувати економічні важелі та дипломатичні канали для впливу на позицію В'єтнаму та його партнерів. Також може ускладнювати урядові зусилля щодо балансування між протистоянням і співпрацею зростання антикитайських настроїв серед населення В'єтнаму.

Проте, попри високий рівень напруженості, протистояння між Китаєм і В'єтнамом у Південнокитайському морі не приречене на ескалацію. Сценарії розвитку подій залежать від багатьох чинників – внутрішньої політики обох країн, позиції міжнародної спільноти, а також здатності регіональних інституцій до колективного реагування.

Крім того, В'єтнам дотримується доктрини «трьох ні», яка у 2019 році була розширена до «чотирьох ні» в черговому виданні «Білої книги національної оборони В'єтнаму». Ця концепція оборонної політики містить зобов'язання: не вступати у військові союзи; не бути військовим союзником будь-якої держави; не створювати іноземні військові бази у В'єтнамі; не застосовувати силу в міжнародних відносинах [4].

В'єтнам надає перевагу мирному врегулюванню конфлікту шляхом багатосторонніх переговорів, сподіваючись на активну участь АСЕАН і підтримку міжнародних правових механізмів. Якщо тиск світової спільноти збережеться, а економічні інтереси переважать агресивні наміри, ймовірно поступове зниження напруги [12].

У відповідь на китайські дії В'єтнам активно модернізує флот та нарощує співпрацю з країнами, які поділяють його позицію – передусім із США, Японією, Індією. Водночас Ханой намагається зберігати стратегічну автономію, не вступаючи до формальних союзів. У майбутньому це може дати змогу утримати баланс сили без відкритої конфронтації. Активність таких країн, як США, Австралія та ЄС у питанні «свободи навігації» у Південнокитайському морі може створити додатковий тиск на Китай. Якщо великі держави продовжать проводити патрулювання та надавати дипломатичну підтримку країнам регіону, Китай змушений буде стати на шлях пошуку компромісів, аби уникнути міжнародної ізоляції.

Проте, незважаючи на напруженість у Південнокитайському морі, Китай навряд чи намагатиметься вирішити суперечки в Південнокитайському морі з позиції військової сили, оскільки витрати на це значно переважають вигоди. Натомість китайські чиновники, швидше за все, продовжать політику, якою вони йшли понад два десятиліття: підкреслюючи свою прихильність до миру, стабільності та співробітництва, одночасно заяв-

ляючи про свої юрисдикційні претензії та розширюючи фізичну присутність Китаю в Південнокитайському морі [6].

Співпраця у сфері ресурсів – ще один превентивний і важливий крок, який недостатньо використовується претендентами у Південнокитайському морі. Наприклад, спільна розробка нафтових ресурсів могла б знизити напруженість між Китаєм та В'єтнамом, пов'язаних з енергетичною безпекою та доступом до вуглеводневих ресурсів. Такий розвиток міг би бути змодельований за однією з численних угод про спільну розробку, які існують у Південнокитайському морі. Сторони також могли би співпрацювати у сфері альтернативних джерел енергії з метою зниження залежності від вуглеводнів [7].

Також необхідно враховувати і можливі негативні сценарії. За умов внутрішніх криз чи посилення націоналізму, як у Китаї, так і у В'єтнамі, можлива активізація конфлікту для зміцнення внутрішньої легітимності влади. Такий розвиток подій може призвести до нових зіткнень на морі, блокади торговельних шляхів або втрати контролю над ситуацією.

Висновок. Отже, протистояння між Китаєм і В'єтнамом у Південнокитайському морі є складним і багатовекторним конфліктом, що має значення не лише для обох країн, але й для регіональної та глобальної безпеки. Це суперництво між країнами не просто регіональний спір за острови, ресурси, а складне багаторівневе явище, де переплелися історичні образи, геополітичні інтереси та прагнення до контролю над стратегічно важливими морськими комунікаціями.

В'єтнам, попри асиметрію сил, обмежені ресурси продовжує активно відстоювати свої права, демонструючи рішучість у захисті свого суверенітету та прагне до мирного врегулювання конфлікту шляхом дипломатії, міжнародного права та стратегічного партнерства. Позиція В'єтнаму свідчить про прагнення малих і середніх держав чинити спротив домінуванню великих гравців. Китай, зі свого боку, використовує комбінацію «м'якої» та «жорсткої» сили для поступового посилення свого контролю над спірними водами.

Найбільшими викликами залишаються ризик збройного зіткнення, ігнорування норм міжнародного права та екологічні загрози. Водночас існують перспективи мирного врегулювання, особливо за умови активної участі світової спільноти та зміцнення регіональної солідарності. Майбутнє цього протистояння також залежатиме від здатності обох сторін йти на компроміс та дотримання міжнародних норм. Саме тому, доля Південнокитайського моря – це випробування не лише для В'єтнаму й Китаю, а й для всієї системи міжнародної безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Amer R. China, Vietnam, and the South China Sea: Disputes and Dispute Management. *Ocean Development and International Law*. 2014. 45(1). 17–40. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00908320.2013.839160>
2. Hai T. Vietnam and the South China Sea Politics, Security and Legality. 2016. Routledge. 274 p.
3. Nguyen N. & Lam W. Vietnam, Territoriality and the South China Sea: Paracel and Spratly Islands. 2019. Routledge. 200 p.
4. Phuong N. The South China Sea Disputes and the Evolution of the Vietnam-China Relationship. *The National Bureau of Asian Research*. 2024. May 7. URL: https://www.nbr.org/publication/the-south-china-sea-disputes-and-the-evolution-of-the-vietnam-china-relationship/?utm_source=chatgpt.com
5. Thayer C. A. The tyranny of geography: Vietnamese strategies to constrain China in the South China Sea. *Journal Contemporary Southeast Asia*. 2011. 348–369.
6. Storey I. China's bilateral and multilateral diplomacy in the South China Sea. *Journal Cooperation from Strength*. 2012. Volume 56, 53–66
7. Glaser B. Armed Clash in the South China Sea. *Council on Foreign Relations*. 2012. URL: <https://www.cfr.org/report/armed-clash-south-china-sea>
8. South China Sea: What's China's plan for its 'Great Wall of Sand'? *BBC News*. 2020. 14 July. URL: <https://www.bbc.com/news/world-asia-53344449>
9. Oil rig HD 981 incident: from the angle of the international law. *Vietnam Law and Legal Forum magazine*. 2014. 22 August URL: <https://vietnamlawmagazine.vn/oil-rig-hd-981-incident-from-the-angle-of-the-international-law-3588.html>
10. Kaplan R. D. The South China Sea is the future of conflict. *Foreign Policy*, 2011. 188, 76–85. URL: <https://foreignpolicy.com/2011/08/15/the-south-china-sea-is-the-future-of-conflict>
11. United Nations Convention on the Law of the Sea. UNCLOS. 1982. URL: https://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf
12. Womack B. China and Vietnam: The Politics of Asymmetry. 2006. New York: Cambridge University Press. 281 p.

Дата першого надходження рукопису до видання: 21.07.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 22.08.2025
 Дата публікації: 30.09.2025